

1 Autorské právo

Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Autorské dílo

Autorským dílem rozumíme dílo, které je **jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti** fyzické osoby a je **vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě**. Tedy dílem není cokoli, co by při stejných podmínkách vytvořil stejně i někdo jiný a musí být ve formě srozumitelné pro nějakou skupinu lidí.

Autorským dílem není jakýkoli námět, myšlenka, postup, princip, metoda, teorie, vzorec apod.

Osobnostní a majetková práva k dílu

Všechna autorská práva má autor díla, nelze se jich vzdát a jsou **nepřevoditelná**.

Osobnostní práva autora jsou právo na **zveřejnění** díla, právo **osobovat si autorství** a rozhodovat o způsobu uvedení autorství při užití díla a právo na **nedotknutelnost** díla, tedy na udělení svolení k zásahu do díla a na dohled nad takovým užitím. Osobnostní práva zanikají smrtí autora.

Majetková práva jsou různé formy práva dílo užit (rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, sdělování veřejnosti aj.). Majetková práva jsou předmětem dědictví a trvají obvykle 70 let po smrti autora.

Licence

Licence je poskytnutí oprávnění k výkonu majetkových práv. Licenci lze udělit na konkrétní způsoby užití nebo všechny, výhradní nebo nevýhradní, neomezenou nebo s omezením času, množství a území.

Licenci lze „udělit“ i předem neznámým subjektům – právně autor podává návrh na uzavření licenční smlouvy neurčitému okruhu osob a zájemce o užití díla smlouvu přijme bez další součinnosti autora.

Kolektivní správa

Osoby s oprávněním k výkonu majetkových práv mohou být zastupovány kolektivními správci práv. Práva na odměny za užití zvukových a obrazových záznamů, zhotovování rozmnoženin pro osobní potřebu a půjčování děl jsou kolektivně spravována povinně.

2 Použití autorských děl (a uměleckých výkonů) v dalších dílech

Zpracování autorského díla

Tvůrčím zpracováním autorského díla vzniká nové dílo. K takovému zpracování je nutný souhlas autora původního díla. Dále platí, že každé **užití nového díla je zároveň užitím díla původního** – pro každý způsob užití nového díla je nutné mít licenci k užití původního díla stejným způsobem.

Audiovizuální dílo

Autorský zákon má i zvláštní kategorii pro audiovizuální díla. I zde platí, že zařazení do audiovizuálního díla vyžaduje souhlas autora a každé **užití audiovizuálního díla je užitím všech děl, která jsou jeho součástí** (*díla audiovizuálně užitá*). Na rozdíl od zpracování díla se u audiovizuálního užití předpokládá, že pokud autor použitého díla udělil písemně souhlas k zahrnutí díla do audiovizuálního díla, udělil zároveň výhradní a neomezenou licenci k užití jeho díla v rámci daného audiovizuálního díla.

Umělecký výkon

Autorský zákon obsahuje i ustanovení o právech výkonných umělců. Ta jsou podobná, jako autorská práva – osobnostní a majetková – a i jejich užití se řeší analogicky (včetně např. Citace, volných užití nebo školního díla). Majetková práva k uměleckému výkonu trvají 50 let od vytvoření výkonu nebo zveřejnění jeho záznamu.

Bezúplatná zákonná licence

Bezúplatná zákonná licence opravňuje k užití díla bez souhlasu autora a bez placení odměny.

Vztahuje se mimo jiné na **citaci**, tj. *použití výňatků ze zveřejněných děl v odůvodněné míře*.

U citace je vždy nutné uvést autora, název díla, a pramen. Přesný **rozsah není stanoven**.

V rámci tzv. **velké citace** je možné použít i celé *drobné dílo*, ovšem pouze ve vědeckém, kritickém nebo odborném díle nebo díle určeném k vyučovací účelům *pro objasnění jeho obsahu*. **Citace pro vzdělávací účely** povoluje užití díla *v rámci přednášky a výlučně ke vzdělávacím účelům*. Malá ani vzdělávací citace ovšem nepodléhá zákonné licenci, pokud by došlo k obcházení technických prostředků ochrany práv.

Další bezúplatná licence se vztahuje na užití díla umístěného na veřejném prostranství jeho zaznamenáním *kresbou, malbou, grafiko, fotografií nebo filmem*. Tato licence se nevztahuje na umělecké výkony.

Bezúplatná licence se vztahuje i na užití díla *nevýdělečně při školních představeních, v nichž účinkují výlučně žáci, studenti nebo učitelé*.

3 Šíření díla

Audiovizuální dílo

Autorem audiovizuálního díla je režisér, doba trvání majetkových práv se počítá od smrti posledního z osob: *režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvláště vytvořené pro užití v audiovizuálním díle.*

Pro standardní šíření je nutné mít příslušnou licenci od vykonavatelů majetkových práv ke všem použitým dílům a záznamům a od výkonných umělců, jejichž výkon je v díle zaznamenán. Vykonavatelem může být buď přímo autor, nebo výrobce zvukového nebo zvukově obrazového záznamu, použitého v díle, nebo namísto nich kolektivní správci práv.

Školní dílo

Školní dílo je dílo *vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností.* Škola má bezúplatnou zákonnou licenci na užití díla k výuce nebo vnitřní potřebě a právo na uzavření licenční smlouvy pro jiná užití. Autorovi zůstávají všechna autorská práva, pokud ale užitím díla dosáhne výdělku, má škola právo na přiměřenou úhradu nákladů vynaložených na vytvoření díla.